

УДК 378.373.5.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi54.468>

Кондрашова Л. В.,
orcid.org/0000-0002-8876-7294

Федоринова Н. Є.,
orcid.org/0009-0000-5154-9050

Стрибайло І. І.,
orcid.org/0009-0008-7130-1835

РЕСУРСИ ДІАГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОПТИМІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

У статті розглядаються ресурсні можливості діагностичної діяльності вчителя фізичної культури в оптимізації фізичної підготовки учнів у контексті Концепції «Нова українська школа»; конкретизується сутність, мета, завдання, діагностичні функції, зміст і засоби реалізації її в системі здоров'язбережного навчання в практиці сучасної загальноосвітньої школи; розкривається специфіка діагностичних процедур діяльності вчителя фізичної культури та його діагностичних дій як важливого резерву реалізації нової стратегії української школи в укріпленні здоров'я учнів засобами фізичної підготовки в системі загальної середньої освіти. З'ясовано сутність низки пов'язаних із цим понять – «фізична підготовка», «діагностика», «діагностична діяльність». Схарактеризовано інформаційну, вимірнувальну, контрольну-регулятивну, розвивальну, стимулювальну, комунікативну, конструктивну, прогностичну функції діагностичної діяльності вчителя фізичної культури. Виокремлено етапи, методи й умови реалізації діагностичної діяльності в системі здоров'язбережного навчання. Проаналізовано сучасні вимоги до досліджуваного явища з урахуванням системного, особистісно-діяльнісного, компетентнісного та технологічного підходів до організації фізичної підготовки учнів. Запропоновано використання ресурсних можливостей діагностичної діяльності вчителя фізичної культури як важливого інструменту фізичного розвитку учнів у системі їхньої фізичної підготовки.

Акцентовано, на потребі подальшого розроблення теоретичних і технологічних основ самодіагностування, упровадження особистісно орієнтованих технологій діагностичної діяльності, орієнтації на здоров'язбережні основи фізичної підготовки учнів.

Ключові слова: фізична підготовка, діагностика, діагностична діяльність, діагностичні функції, методи діагностування, педагогічні умови.

Постановка проблеми. У Концепції розвитку системи освіти України як стратегії нової української школи особлива роль відводиться проблемам здоров'язбережного навчання, спрямованого на розвиток фізичних здібностей, індивідуальності, суб'єктності учнів, цілеспрямованої роботи щодо активізації природних сил дитини, на їх зростання й саморозвиток. Надзвичайно актуальним на сьогодні є пошук шляхів і додаткових резервів у підвищенні якості фізичної підготовки учнів як важливої ланки освітнього процесу та підвищення діагностичної компетентності вчителя фізичної культури в контексті вимог концепції «Нова українська школа».

Реформа загальної середньої освіти в Україні відповідно до Закону «Про освіту» [4], концепції «Нова українська школа» [9] вимагає переходу від «знанневої» системи навчання до розвитку особистості учнів, що забезпечить кожній особистості можливість бути успішною, самореалізованою, національно свідомою, здатною навчатися упродовж усього життя, сформує людину, що буде найціннішим активом держави. Але у процесі

*© Кондрашова Л. В.

*© Федоринова Н. Є.

*© Стрибайло І. І.

розв'язання цих завдань зростає роль діагностики, діагностувальної компетентності вчителів, здатних на базі чинних критеріїв, показників контролю, перевірки та оцінювання знань, умінь, навичок створювати нові показники навчальних досягнень учнів, зокрема й у сфері фізичної підготовки. На жаль, у професійній діяльності вчителів цій структурній ланці не надається необхідна увага. Слід зазначити, що діагностичний аспект переважно розглядається в науковій літературі лише в дослідницькій та аналітичній діяльності.

Виникає потреба наукового обґрунтування процесу діагностичної діяльності вчителів в умовах сучасних інноваційних перетворень шкільного навчання, при цьому потрібно використовувати вже наявний досвід діагностування учнів у різних сферах їхніх досягнень.

Разом із тим аналіз педагогічної практики свідчить про те, що має місце недооцінка діагностичної діяльності як важливого ресурсу стимулювання учнівських зусиль на досягнення якісних результатів, зокрема у фізичній підготовці й укріпленні власного здоров'я. Особливо це відчутно у здатності вчителя фізичної культури діагностувати результати професійної діяльності та досягнення учнів у їх фізичному розвитку. Від того, наскільки вчителі підготовлені до цього виду діяльності, своєчасної педагогічної діагностики й самодіагностики ефективності освітнього процесу, залежить продуктивність фізичної підготовки й фізичного розвитку учнів.

Таким чином, проблема ресурсних можливостей діагностичної діяльності є надзвичайно актуальною, здатною підвищити якість фізичної підготовки учнів та діагностувальної компетентності вчителів фізичної культури.

Аналіз досліджень. Проблема діагностування навчальних досягнень особистості в різних видах діяльності була в центрі уваги багатьох учених. Суттєвий внесок у розв'язання проблеми додали С. Гончаренко [3], В. Євдокимов [11], О. Пехота [14], І. Прокопенко [11], С. Сисоева [13], які досліджували діагностику результатів навчання, зокрема сформованість умінь, і вважають діагностичну діяльність важливим джерелом підвищення якості навчання. Дослідження В. Галузяка [12], О. Кривонос [6], І. Підласого [10], Т. Садова [12] мають вагомий методичний вартість щодо розкриття ролі педагогічної діагностики, способів її реалізації. Що ж стосується обґрунтування сутності діагностичних процедур, операцій діагностичної діяльності, оновлення її методів і технологій, способів діагностики власних досягнень, то системних досліджень з цього питання поки що у вітчизняній педагогіці не достатньо.

Причину такого стану можна пояснити відсутністю методичної літератури, інноваційних діагностичних технологій, недостатнім рівнем діагностувальної компетентності вчителя-практика, відсутністю єдності в дефініціях понять «діагностика», «діагностична діяльність».

Так, поняття «діагностика» трактується як перевірка результатів навчання, збір, аналіз, інтерпретація різних даних задля виявлення стану і прогнозування динаміки розвитку освітніх процесів (В. Бондар [1], В. Галузяк [2], М. Севастюк [1], С. Холковська [2] та ін.), як прояснення всіх обставин протікання освітнього процесу, точне визнання його результатів (Н. Георгян [12], О. Мельник [8]); як виявлення результатів навчання, сформованість умінь особистості (С. Гончаренко [3], В. Євдокимов [11], О. Пехота [14], І. Прокопенко [11], С. Сисоева [13]). Ними діагностика розглядається як інструмент діагностичної діяльності, що охоплює вимір результатів, ступеня сформованості навчальних умінь і навичок учнів.

І. Підласий дидактичну діагностику розглядає як своєчасне виявлення, оцінювання та аналіз перебігу навчального процесу з огляду на його продуктивність; діагностування навченості – це виявлення наслідків досягнутих результатів. Т. Садова і Н. Георгян тлумачать діагностику «як систему технологій, засобів, процедур, методів висвітлення обставин, умов і факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються або здійснюються» [12, с. 14].

Отже, усі автори діагностику розглядають як теорію діяльності, що спрямована на визначення та розпізнавання стану об'єктів (суб'єктів) освітнього процесу з метою забезпечення його продуктивності. На жаль, в усіх трактуваннях сутності діагностики не акцентується увага на її процесуальному боці, характері діагностичних методів і процедур, аналізі діагностичної інформації. Увага дослідників переважно акцентується на виявленні можливостей моніторингу й контролю в забезпеченні якості навчання.

Продуктивність діагностування залежить від того, як учасники цього процесу підготовлені до практичної діагностичної діяльності. Аналіз зібраних даних із педагогічної практики свідчить про труднощі, які відчувають вчителі у здійсненні діагностичної діяльності, зокрема у виявленні досягнень учнів у процесі фізичної підготовки.

Мета статті – визначити та схарактеризувати особливості діагностичної діяльності та її функції в оптимізації фізичної підготовки учнів під час навчання їх фізичної культури в умовах загальноосвітніх навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Підвищення результативності шкільної освіти зумовлено пошуком ресурсів оптимізації педагогічної праці учителів, зокрема й учителів фізичної культури. У зв'язку з цим колектив Криворізької гімназії № 122 Криворізької міської ради Дніпропетровської області, беручи активну участь у проєкті «Модель здорової школи», спрямовує діяльність за такими напрямками: фізична культура та рухова активність, освіта в галузі здоров'я і безпеки, освітній простір та ін. Одним із ресурсів продуктивного виконання дослідницьких завдань проєкту є діагностична діяльність у системі фізичної підготовки учнів, яка охоплює у своєму змісті потрібний інструментарій, що позитивно впливає на якість навчання.

Підвищення результативності шкільної освіти зумовлено пошуком ресурсів оптимізації педагогічної праці вчителів, зокрема й учителів фізичної культури. Одним із таких ресурсів є діагностична діяльність в системі фізичної підготовки учнів, яка охоплює у своєму змісті потрібний інструментарій, що позитивно впливає на якість навчання.

Об'єктом діагностичної діяльності є визначення дійсності діагностичних дій вчителів у підвищенні якості навчальної діяльності учнів.

Предметом діагностичної діяльності є вимір продуктивності фізичної підготовки у формуванні фізичної культури учнів. Сутність діагностичної діяльності в науковій літературі тлумачиться різнопланово. Так, О. Мельник сутність поняття «діагностична діяльність» трактує як «свідому цілеспрямовану активність, спрямовану на виявлення стану, рівня розвитку, змін суб'єктів педагогічного процесу з метою прогнозування навченості та вихованості учня і колективу, розроблення стратегії і добору необхідних методів і засобів організації педагогічного процесу, зростання педагогічної майстерності вчителя» [8, с. 12]. На думку С. Мартиненко, діагностична діяльність передбачає виявлення властивостей, характеристик і стану всіх компонентів педагогічної ситуації, розроблення підстав для ухвалення й виконання педагогом практичних рішень [7, с. 3].

Ми виходимо з того, що діагностична діяльність учителя фізичної культури є важливою складовою освітнього процесу, як цілісна система побудована на взаємодії загального, особливого та індивідуального. У загальному сенсі вона є складовою навчання, а в конкретному – має свою специфіку, зумовлену особливостями та закономірностями освітнього процесу; як індивідуальне – відображає залежність фізичної підготовки учнів від розвитку їх індивідуальних можливостей, здатність до саморозвитку є домінантною метою фізичної підготовки.

Діагностична діяльність позитивно впливає на результативність змін, які пов'язані з оновленням змісту і способів організації фізичної підготовки учнів. Учителеві легше адаптуватися до творчої професійної діяльності, коли він підготовлений до діагностичної діяльності, яка в своєму змісті має освітні ситуації оновлення традиційних форм, перехід до розвивальних, проблемних, пошукових способів і методів діагностики особистісних досягнень у професійній праці. Основними характеристиками продуктивності діагностичної діяльності є:

- оволодіння теоретичними основами педагогічної діагностики;
- здатність використовувати різні технології виявлення стану фізичного розвитку учнів, їх ставлення до фізичної підготовки, розвитку фізичних здібностей, які забезпечують успішність їхніх дій у різних сферах практичної діяльності;
- характер мотивації й установок учителя до діагностичної діяльності, бажання й потреби у використанні педагогічної діагностики й самодіагностики у практичній діяльності як інструментів об'єктивного відстеження та аналізу фізичного зростання учасників освітнього процесу.

Продуктивність діагностичної діяльності вчителів фізичної культури залежить від того, як вони розуміють особливості, зміст, технології й технічний інструментарій діагностування як засобів виміру ступеня зростання власного професіоналізму й використання ресурсних можливостей цього виду діяльності в удосконаленні результатів фізичної підготовки учнів.

Аналіз педагогічної практики засвідчує, що вчителі фізичної культури відчують труднощі у здійсненні діагностичної діяльності, пізнанні продуктивності, характеристик і стану фізичної підготовки, отриманні об'єктивної інформації про фізичний розвиток учнів, що дозволяє вчителю визначити критерії аналізу й оцінювання стану фізичної підготовки учнів, зони вибору способів діагностичних рішень і побудови педагогічного дизайну, застосування його в подальшому вдосконаленні формування фізичної культури учнів, їх фізичному розвитку та використання діагностичного інструментарію в освітньому процесі і психолого-педагогічному його супроводі.

Підсумки анкетування засвідчили, що діагностична компетентність учителів фізичної культури перебуває на недостатньому рівні. Тільки 35,7 % респондентів указали у своїй відповідях, що знають про технології діагностичної діяльності, 82,1 % заявили про обізнаність використання методів діагностування. Одна третина опитаних учителів ігнорують діагностичну діяльність, не розуміють її впливу на якість фізичної підготовки учнів, вказують на відсутність часу на її проведення. 45 % опитаних вчителів не змогли обґрунтувати зв'язок діагностичної діяльності й результатів фізичної підготовки учнів, що свідчить про недооцінку методичної роботи у сфері підвищення рівня діагностичної компетентності вчителів фізичної культури. Наші результати знайшли підтвердження в дослідженнях зарубіжних учених (P. Edelenbos, A. Kubanek-German [15], A. Nicholls [16]).

Виходячи з даних анкетування, ми акцентували увагу на посиленні методичних занять із проблем діагностичної діяльності з метою підвищення діагностичної компетентності вчителів-практиків. Мета цих занять – підвищення діагностичної компетентності вчителя, його готовності до самоаналізу, корекції траєкторії власного професійного розвитку. Зміст занять передбачає збір даних і вимір об'єктивності необхідної інформації для встановлення критеріїв аналізу й оцінювання педагогічних ситуацій, виявлення зони пошуку оптимальних рішень, керування діями учнів і корекції власних дій за потреби, ступеня продуктивності фізичної підготовки й характеру впливу педагогічної взаємодії на формування фізичної культури учнів. Практичні заняття були спрямовані на оволодіння теоретичними основами діагностування та розвитку вмінь його організації у процесі фізичної підготовки учнів. Зусилля вчителів були спрямовані на вирішення таких завдань:

- виявлення рівня фізичної підготовки учнів та їх досягнень у фізичному розвитку;
- аналіз причин зміни рівня розвитку їх фізичної культури під впливом певних подій та обставин;
- виявлення потенційних можливостей розвитку здібностей та вмінь;
- виявлення ресурсних можливостей діагностичної діяльності в оптимізації результатів фізичної підготовки учнів, діяльності вчителів фізичної культури, визначення перспектив самореалізації та можливостей фізичного зростання в умовах шкільної освіти.

Розв'язання цих завдань залежить від того, наскільки вчитель володіє функціями діагностичної діяльності – *інформаційною*, що створює інформаційний обмін у освітній

системі; *вимірювальною*, що свідчить про розвиток фізичних якостей і здібностей учнів та продуктивність досягнутих результатів у їхній фізичній культурі; *контрольно-регулятивною*, що дозволяє коригувати хід і результати фізичної підготовки, виправляти недоліки як змістового, так і організаційного характеру; *розвивальною*, яка виявляє закономірності між педагогічними явищами і обставинами; *виховною*, що виявляє реальну картину фізичної культури учнів і здатність втручатися в систему сталих стосунків; *стимулюючою*, яка сприяє розвитку фізичної культури учнів і вчителів, оптимізації фізичної підготовки в умовах загальноосвітнього навчального закладу; функцією *аналізу й оцінювання результатів*, яка ґрунтується на порівнянні досягнутих результатів із критеріями і показниками нормативного еталону; *комунікативною і конструктивною*, які будуються на взаємодії, співпраці і співтворчості учасників діагностичної діяльності; *прогностичною функцією* – на основі зібраних діагностичних даних, їх аналізу будується педагогічний прогноз перспектив подальшої оптимізації фізичної підготовки в забезпеченні продуктивності формування фізичної культури учнів.

Тому зміст методичних занять охоплював засвоєння теоретичних знань і закріплення діагностичних умінь (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст методичних занять

Діагностичні знання	Сутність діагностичної діяльності та її ресурсні можливості в оптимізації фізичної підготовки учнів; основні методи отримання діагностичної інформації; критерії якості отриманих даних; основні правила оброблення діагностичних даних; основні підходи до будовання педагогічного діагнозу
Методологічні вміння	Сформулювати мету й завдання діагностичних заходів, процедур і операцій; виділяти основну ланку в діагностуванні процесу, явища, суб'єкта діагностичної діяльності; планувати діагностичну діяльність у ході фізичної підготовки учнів
Технічні вміння	Застосувати для збору діагностичної інформації методи відповідно до цілей діагностичної діяльності; використовувати відповідний діагностичний інструментарій; самостійно конструювати діагностичні методики; фіксувати діагностичні дані під час фізичної підготовки учнів; оцінювати та контролювати якість зібраної інформації; обробляти отриману інформацію у вигляді педагогічного діагнозу
Логіко-діагностичні	Інтерпретувати отримані дані; порівнювати отриманий результат із наявними нормами та розробляти методичні рекомендації до використання педагогічного діагнозу в удосконаленні фізичної підготовки учнів

У ході методичних занять учителі виконували практичні завдання з метою закріплення теоретичних знань і вмінь, необхідних для використання ресурсних можливостей діагностичної діяльності в удосконаленні фізичної підготовки учнів (табл. 2).

Таблиця 2

Завдання для підвищення діагностичної компетентності вчителів фізичної культури

Спрямованість завдань	Зміст завдань
1	2
Формування знань про сутність, структуру, зміст, методи, інструментарій діагностичної діяльності, її ресурсні можливості в оптимізації фізичної підготовки учнів	Чинники, які впливають на якість фізичної підготовки учнів; алгоритм діагностичного заходу; порівняльний аналіз методів діагностичної діяльності; труднощі та способи їх подолання у ході діагностування

1	2
Формування методологічних умінь	Складання змісту анкет, програм спостереження, опитувальників, тестів; визначення раціональних методів отримання діагностичної інформації; пошук альтернативних методів діагностичної діяльності
Формування технічних умінь	Проведення анкетування, опитування, спостереження, тестування; конструювання тестового завдання діагностування; оцінювання ступеня складності тестів; інтерв'ю з попередньою підготовкою питань; оцінка фізичних якостей учнів та їх здібностей; оцінка достовірності зібраних діагностичних даних
Формування логіко-діагностичних умінь	Визначення підходу до будування педагогічного діагнозу та визначення зони близького розвитку учнів; комплексні завдання та розв'язання їх у процесі діагностичної діяльності

Опанування теоретичних основ діагностичної діяльності супроводжувалось активною участю вчителів у різних формах діяльності з реалізації проєкту «Здорова школа». У плані роботи наявні курси «Сучасні підходи до виховання фізичних якостей учнів на уроках фізичної культури», «Впровадження STEM підходів на уроках фізичної культури»; вебінар «Цікава фізкультура в НУШ»; семінар-практикум «Цифрові інструменти для підвищення активності учнів»; тренінги «Здорова школа: здійснення здоров'я і профілактика неінфекційних захворювань у закладах освіти», «Нульова толерантність до насилля»; практичні кейси проведення уроків фізичної культури з використанням дистанційних технологій тощо.

Практика свідчить про те, що підвищення рівня підготовленості вчителів до діагностичної діяльності в системі фізичної підготовки учнів зумовлено тим, що діагностична діяльність спрямована на вимір якості знань, умінь, навичок, розуміння сутності і ролі діагностики й самодіагностики в педагогічній роботі, виявлення рівня розвитку пізнавальних процесів, емоційної і вольової сфери, рис характеру, здатності орієнтуватися в навчальних ситуаціях, в стосунках між учасниками фізичної підготовки й характеру спілкування. На основі зібраних даних виникає можливість адекватно впливати на психічний стан учасників освітнього процесу для їх фізичного розвитку й опанування досвіду діагностичної діяльності.

Під час реалізації програм підвищення діагностичної грамотності вчителів фізичної культури дотримувалися основні педагогічні умови, що позитивно впливають на продуктивність діагностичної діяльності. Це гармонізація теоретичної і процесуальної сторін діагностичної діяльності; творчий характер завдань; створення емоційно-сприятливого освітнього середовища й психологічного комфорту для учасників діагностування; наявність діагностичного інструментарію та методичного і психолого-педагогічного супроводження діагностичної діяльності.

Висновки. Сутність діагностичної вмільості вчителя фізичної культури відбиває розуміння діагностичної діяльності як складного динамічного процесу виявлення інтегральних характеристик фізичного стану учнів, їх фізичних якостей і здібностей та опори на її результати у процесі фізичної підготовки.

Методична система підготовки вчителів до діагностичної діяльності спрямована на формування позитивної мотивації щодо впровадження її результатів у педагогічну практику, оволодіння системою теоретичних знань, умінь і практичних навичок; здатності до аналізу власних діагностичних дій, поведінки, вчинків, спілкування з учнями.

Під час навчання учнів фізичної культури важливо акцентувати зусилля вчителів на ресурсних можливостях діагностичної діяльності в підвищенні її продуктивності, здатності вдосконалення здоров'язбережної сфери освітнього процесу, що досягається втіленням її результатів у формування потреби особистості вести здоровий спосіб життя, піклуватися про власне здоров'я і здоров'я учнів, мати оптимальний рівень підготовленості до діагностування й використання результатів педагогічних діагнозів в удосконаленні фізичної підготовки учнів. Розроблення нової освітньої парадигми зумовлює подальший розгляд теоретичних і технологічних основ самодіагностування, упровадження особистісно орієнтованих технологій діагностичної діяльності, орієнтацію на здоров'язбережні основи фізичної підготовки учнів.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. І., Севастюк М. С. Педагогічне прогнозування прогностичних умінь вчителя початкової школи: навч.-метод. посіб. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. 60 с.
2. Галузяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика: курс лекцій. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 15 с.
3. Гончаренко С. У. Професійна освіта: словник: навч. посібник / за ред. Н. Г. Ничкало. Київ, 2000. 380 с.
4. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39.
5. Коберник О. М. Сутнісна характеристика проектування педагогічного процесу у професійній підготовці. *Збірник наукових праць Уманського державного пед. університету імені Павла Тичини*, 2012. Вип. 2. С. 101–109.
6. Кривонос О. Педагогічна діагностика: історичні витоки, генезис, сучасні підходи в контексті концепції «Нова українська школа». *Теорія та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа»*. Суми, 2015. С. 131–168.
7. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія. К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2008. 434 с.
8. Мельник О. М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до діагностичної діяльності: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Запоріжжя, 2002. 24 с.
9. Нова українська школа, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
10. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. К.: Освіта, 2002. 165 с.
11. Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І. Педагогічні технології: навч. посіб. Харків: Колегіум, 2005. 224 с.
12. Садова Т. А., Георгян Н. М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.
13. Сисоєва С. О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Вип. 1. С. 45–53.
14. Освітні технології: навч.-метод. посіб.; О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2004. 256 с.
15. Edelenbos P., Kubanek-German A. Teacher assessment: the concept of "diagnostic competence". *Langrage testing*. № 21(3). Pp. 259–283.
16. Nicholls A. *Managing educational innovations*. London: Allen & Unwin, 1983. 107 p.

References:

1. Bondar, V. I., & Sevastiuk, M. S. (2000). Pedahohichne prohnostychnykh umin uchytelia pochatkovoї shkoly [Pedagogical forecasting of primary school teacher's prognostic skills]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Haluziak, V. M., & Kholkovska, I. L. (2015). Pedahohichna diahnostyka [Pedagogical diagnosis]. Vinnytsia [in Ukrainian].
3. Honcharenko, S. U. (2000). Profesiina osvita: slovnyk [Professional education: a dictionary]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine, On Education, 2017, No. 38-39 [in Ukrainian].
5. Kobernyk, O. M. (2012). Sutnisna kharakterystyka proektuvannia pedahohichnoho protsesu u profesiinoi pidhotovtsi [Essential characteristics of designing the pedagogical process u profesiinoini pidhotovtsi].

- in professional training]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo ped. universytetu imeni Pavla Tychyny*, 2, 101–109 [in Ukrainian].
6. Kryvonos, O. (2015). Pedagogichna diahnozyka: istorychni vytoky, henezys, suchasni pidkhody v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Pedagogical diagnostics: historical origins, genesis, modern approaches in the context of the concept of "New Ukrainian School"]. *Teoriia ta tekhnolohii innovatsiinoho rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola»*, 131–168 [in Ukrainian].
 7. Martynenko, S. M. (2008). Diahnozychna diialnist maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv: teoriia i praktyka [Diagnostic activity of the future primary school teacher: theory and practice]. Kyiv [in Ukrainian].
 8. Melnyk, O. M. (2002). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do diahnozychnoi diialnosti [Preparation of future primary school teachers for diagnostic activities]. (Extended abstracts of Candidate's thesis). Zaporizhzhia [in Ukrainian].
 9. Nova ukrainska shkola [New Ukrainian School]. (2018). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> [in Ukrainian].
 10. Pidlasyi, I. P. (2002). Diahnozyka ta ekspertyza pedagogichnykh proektiv [Diagnostics and expertise of pedagogical projects]. Kyiv [in Ukrainian].
 11. Prokopenko, I. F., & Yevdokymov, V. I. (2005). Pedagogichni tekhnolohii [Pedagogical technologies]. Kharkiv: Kolehium [in Ukrainian].
 12. Sadova, T. A., & Heorhian, N. M. (2019). Diahnozyka navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv zakladu vyshchoi osvity [Diagnostics of students' educational and cognitive activity of a higher education institution]. Sloviansk [in Ukrainian].
 13. Sysoieva, S. O. (2001). Tvorchyi rozvytok osobystosti v protsesi neperervnoi profesiinoi osvity [Creative personality development in the process of continuous professional education]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 1, 45–53 [in Ukrainian].
 14. Piekhota, O. M., Kiktenko, A. Z., & Liubarska, O. M. (Ed.). (2004). Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
 15. Edelenbos, P., & Kubanek-German, A. (1983). Teacher assessment: the concept of "diagnostic competence". *Langrage testing*, 21(3), 259-283 [in English].
 16. Nicholls, A. (1983). *Managing educational innovations*. London: Allen & Unwin [in English].

Kondrashova L. V.,

orcid.org/0000-0002-8876-7294

Fedorinova N. Y.,

orcid.org/0009-0000-5154-9050

Strybailo I. I.,

orcid.org/0009-0008-7130-1835

RESOURCES OF DIAGNOSTIC ACTIVITIES IN OPTIMIZING STUDENTS' PHYSICAL TRAINING IN THE CONTEXT OF THE "NEW UKRAINIAN SCHOOL" CONCEPT

The article deals with the resource possibilities of the PE teacher's diagnostic activity in optimizing student's physical training in the context of the "New Ukrainian School" Concept; the essence, the goal, the tasks, the diagnostic functions, the contents and ways of its implementation in the system of health-preserving education in the practice of a modern secondary school have been specified; the specifics of the diagnostic procedures of the PE teacher and his diagnostic actions have been shown as an important reserve for the implementation of the new strategy of the Ukrainian school in improving students' health by means of physical training in the secondary education system. The essence of a number of concepts related to it – "physical training", "diagnosis", "diagnostic activity" has been clarified.

The informational, assessment, control-regulatory, developmental, stimulating, communicative, constructive, prognostic functions of the PE teacher's diagnostic activity have been characterized. The stages, methods and conditions of implementation of diagnostic activities in the system of health-preserving education have been highlighted. Modern requirements for the researched phenomenon have been analyzed taking into account systematic, personal-activity, competence and technological approaches to the organization of students' physical training. It is proposed to use the resource capabilities

of the physical education teacher's diagnostic activity as an important tool for the physical development of students in the system of their physical training.

Emphasis is placed on the need for further development of the theoretical and technological foundations of self-diagnosis, the introduction of personally-oriented technologies for diagnostic activity, and orientation to the health-preserving foundations of physical training of students.

Key words: callisthenics, diagnostics, diagnostic activity, diagnostic functions, methods of diagnostics, pedagogical conditions.

Дата надходження статті: 25.08.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Чувасова Н. О.

УДК 373.3.091.279.7-052-042.65

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi54.467>

Буряк К. В.*,

orcid.org/0009-0004-5058-0450

САМООЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ

Актуальність проблеми дослідження самооцінювання навчальної діяльності зумовлена потребою формування цього вміння в учнів ЗЗСО, зокрема в учнів початкової школи. Мета статті полягає в розкритті сутності самооцінювання навчальної діяльності, з'ясуванні його видів та функцій, аналізі стану та можливостей використання самооцінювальної діяльності учнями початкової школи.

У статті проаналізовано науково-педагогічну літературу з питань самооцінювання навчальної діяльності. У результаті аналізу сформульовано сутність понять «самооцінювання навчальної діяльності» та «самооцінка навчальної діяльності»; простежено зв'язки самооцінки навчальної діяльності як результату здійснення процесу самооцінювання з самооцінкою особистості, іншими самоорганізаційними вміннями та вмінням вчитися; з'ясовано класифікацію видів (загальна й часткова; висока, середня й низька; адекватна й неадекватна (завищена або занижена); конфліктна й безконфліктна; прогностична, актуальна й ретроспективна) та функцій (мотиваційна, орієнтаційна, регулятивна, рефлексивна) самооцінки як результату самооцінювання.

Проаналізовано роль цілеспрямованої роботи вчителя, вчительської оцінки та взаємооцінювання, урізноманітнення форм самооцінювання, дотримання загальноприйнятих принципів і критеріїв у формуванні вміння самооцінювання навчальної діяльності учнів початкової школи. Визначено рівні оволодіння учнями вмінням самооцінювання. З'ясовано, що нова українська школа спрямовує вчителя на розроблення й упровадження методики формування самооцінювальної навчальної діяльності учнів.

Ключові слова: самооцінювання навчальної діяльності, самооцінка навчальної діяльності, оцінювання, учні початкової школи.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли шкільна освіта акцентує на особистості учня, зокрема на його самостійності, питання самоорганізації, самоконтролю та самооцінювання стають усе більш актуальними.

Від початку реалізації ідей нової української школи початкова освіта залишає в минулому бальну систему оцінювання, висунувши на її місце формувальне оцінювання, «метою якого є відстеження особистісного розвитку учнів і ходу опанування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудова індивідуальної освітньої

*© Буряк К. В.